

SERDÜLŐKORÚ TANULÓK SZOCIÁLIS KÉSZSÉGEINEK VIZSGÁLATA BÁCS-KISKUN MEGYÉBEN

Hornyák Zoltán

Bács-Kiskun Megyei Pedagógusbázis

Az elmúlt években több hazai empirikus kutatás vizsgálta a gyermekek szociális készségeinek fejlődését. Nagy József és munkatársai a 4-8 éves gyerekek szociális készségeinek fejlettségét mérték, s az eredmények azt mutatták, hogy a szociális alapkészségek fejlődésének nagy része óvodáskorban és azt megelőzően zajlik. Zsolnai Anikó és Józsa Krisztián egy 54 tételből álló kérdőívet fejlesztett a 7-9 éves tanulók szociális készségeinek mérésére. Kérdőívük alapját Stephens négy szociális készségcsoportja (személyközi, önmagával szembeni, feladattal kapcsolatos és környezeti viselkedés) képezte. Eredményeik szerint 7-9 éves korban a szociális készségek iskolai keretek között fejleszthetők, ugyanakkor spontán módon nem fejlődnek. Hasonló eredményre jutott a két kutató a 2004-ben végzett keresztmetszeti és a 2001-2003-ig folytatott longitudinális vizsgálatával, miszerint a szociális készségek a 7-11 és a 10-13 éves kor között sem fejlődnek spontán módon.

Kutatásunk célja a 7-8. évfolyamos tanulók szociális készségeinek vizsgálata, s e készségek 13-14 éves kor közötti fejlődésének feltárása. A mérésre 2006-ban és 2007-ben került sor. Az elő- és az utómérés eredményeinek összehasonlítása érdekében a 2006-ban fejlesztett kérdőívünknek megtartottuk a mag részét (önismeret, társas készségek, céltudatosság), s a 2007-ben alkalmazott kérdőívünkben kiegészítettük ezt a magot Zsolnai és Józsa 54 tételből álló Likert-típusú kérdőívével. A 2007. évi mérésünkben a tanulók önjellemzésén-önértékelésén túlmenően a pedagógusok és szülők is jellemezték a gyerekeket. A minta 17 iskola 340 tanulójaiból állt, a reprezentativitást településtípus és képzéstípus szerint biztosítottuk.

A kérdőívek reliabilitása ($\text{Alfa}=0,93\text{-}0,96$) magas. A tanárok (69,9%p), tanulók (71,2%p) és szülők (73,8%p) eltérően ítélték meg a 14 éves tanulók szociális készségeinek fejlettségét, értékeléseik között a korrelációk szorosak (0,5). Az utómérésnél a mag alapján számított szociális készségek fejlettsége (70,7%p) szignifikánsan alacsonyabb az előméréshez (72,3%p) képest. A két mérés között közepes erősségű a korreláció (,32). A 14 éves korú tanulóknak az 54 közös kérdés alapján számított szociális készségsszintje (72%p körüli) megegyezik a Józsa és Zsolnai által mért 10 éves tanulók eredményével. A szülők iskolázottsága és a tanulók szociális készségei között szignifikáns korrelációkat (0,12-0,14) kaptunk. Szorosabb korrelációt mutat a szociális készségek szintje a tanulók Internet-használatának gyakoriságával (,2), és még inkább az iskolai tanulmányi eredményességgel (,42). A lányok szociális készségei (74%p) szignifikánsan fejlettebbek a fiúkénál (67%p).

Vizsgálatunk eredményei azt mutatják, hogy a mai pedagógiai gyakorlat nem fejleszti megfelelőképpen a tanulók szociális készségeit, s a gyerekek többségénél (97%) a szociális készségek optimális elsajátítása (Nagy József: 90%p) nem fejeződik be 14 éves korig. Így a szociális készségeket fejlesztő programoknak nagyobb teret kell kapniuk az iskolai munkában.